

MISJONÆREN SOM KULTURFORSKER

AV KJELL FALCK¹

De fleste misjonærer som kommer ut for første gang til fremmede folkeslag, vil til å begynne med føle seg både hjelpeløs og forvirret. Selv om de nok har fått en viss orientering om forholdene på det felt de skal til, f. eks. gjennom samtale med eldre misjonærer og andre som har vært ute, så er både natur og liv der ute så fremmedartet at det nødvendigvis må ta en tid før en kan tilpasse seg til forholdene. Ikke minst vanskelig er det at språkforholdene setter et stort skille som det til dels tar et åretall å overskride. Og en må være oppmerksom på at det bare er de aller færreste, om det da er noen, som helt ut kan assimileres i det nye miljø, som kan bli så kjent med forholdene at de kan si de kjenner menneskene og deres måte å reagere på like godt som de kjenner menneskene i sin egen bygd eller by. Det er viktig å være oppmerksom på dette forhold, og det er en av forutsetningene for det emne som her skal behandles.

Når det skal settes opp noen punkter for praktisk feltarbeid ute blant fremmede folkeslag, så er det fordi et slikt arbeid vil være av største betydning for hele misjonsarbeidet. At det også kan ha stor verdi for den vitenskapelige forskning her hjemme, er en annen sak. Hovedsaken for misjonærene vil naturligvis være den verdi slike undersøkelser har for dem selv og for andre misjonærer.

De første pionérmisjonærer stod på mange måter overfor vansker som nå for en stor del er eliminert. En skal her bare tenke på de vansker som manglende kjennskap til språket kunne by, og de mange hindringer som reiste seg ved at de kom helt forutsetningsløse ut til

¹ Denne artikkel er, bortsett fra mindre endringer, holdt som del av en forelesningsrekke ved Misjonsskolen, Stavanger, november 1948.

naturfolkene og deres fremmedartede kultur. Ordbøker og språkkurs i det fremmede mål, fast konsoliderte misjonsstasjoner hvor misjonærene litt etter litt har ervervet seg en viss erfaring og kjennskap til menneskene der og deres sed og skikk, levemåte og livsholdning, alt dette betyr en stor lettelse i den nye misjonærs tilpasningsmuligheter.

Det er også blitt mer og mer klart for dem som kommer i kontakt med naturfolk, at en vesentlig betingelse for samarbeid mellom den hvite mann og den fargete er at en får størst mulig kjennskap til naturfolkens liv og kultur, til deres reaksjonsmåte og psykologi, til deres krav og behov. De forskjellige europeisk-amerikanske regjeringer har også i større og mindre grad søkt å nå dette mål ved å understøtte vitenskapelig forskning blant sine kolonifolk eller fargete mindretall.

Men det vil ikke si at målet er nådd. Verden er stor og hvert eneste folkeslag og hver eneste kultur er en organisk enhet med sine spesielle forutsetninger som må kjennes til bunns før en kan danne seg et helhetssyn på vedkommende kultur. Og i den veldige og til dels hurtige prosess som i dag finner sted i naturfolkens kultur, skifter kulturbildet karakter og nye former oppstår.

Dette gjelder ikke minst for de naturfolk, hvor misjonen har virket. Her skal vi alltid være oppmerksom på det meget viktige punkt: I vår kultur er den direkte sammenheng mellom religion og andre sider ved vår kultur som f. eks. ervervsliv, sosial struktur, teknikk osv. meget mindre enn hos naturfolkene. Alle kulturformer er hos dem knyttet sammen i en uløselig vev. Et erverv består derfor dels av materiell teknikk, dels av magisk, og det kan ofte være meget vanskelig å si hvor overgangen begynner. De sosiale forhold henger også ofte uløselig sammen med de religiøse forestillinger osv. De forskjellige kulturformer og kulturelementer er vokst fram samtidig i århundrenes løp i nøye avhengighet av hverandre. Derfor ser en også stadig at blir der f. eks. foretatt inngrep i de innfødtes religiøse forestillingsverden, så har det vidtrekkende konsekvenser for hele deres kulturstruktur. Men like ofte ser en at de innfødte for å hindre et alminnelig kultursammenbrudd, tilpasser den nye lære til de gamle former. Dette kan skje mer eller mindre åpenlyst alt etter som formene står i strid med den kristne etikk. Tilpasningen kan også skje ubevisst som en psykologisk beskyttelsesforanstaltning.

De unge misjonærer kommer direkte inn i en slik situasjon, som aktive ledd i den dynamiske prosess. De kommer besjelet av en fast tro på sin oppgave, å forkynne evangeliet, men en skal da også være klar over alle de konsekvenser den kristne misjon har for naturfolkene og deres kultur, på områder som tilsynelatende ligger fjernt fra det religiøse. Her er det en trenger mest mulig kjennskap til de innfødtes levevis og livsinnstilling, både for å hindre inngrep som kan bli til skade og for å sikre seg det best mulige resultat av misjonsarbeidet.

Hver eneste misjonær kan her lette arbeidet for seg selv og hjelpe dem som kommer etter, bare ved å bruke øyner og ører — søke å finne samspillet mellom de ulike kulturfaktorer ved mest mulig formidlingsfritt å forsøke å danne seg et helhetsbilde av den kultur en kommer i berøring med. Knapt noen har her slike betingelser som misjonærene. I motsetning til de vitenskapelige forskere som ofte bare kan besøke et folk i et kortere tidsrom, får misjonæren høve til å leve seg inn i miljøet, bli fortrolig med de innfødte og ikke minst, til å lære seg språket. Både språkkunnskapene og det tillitsforhold som vanligvis oppstår mellom naturfolkene og misjonæren, er uvurderlig når det gjelder mulighetene for å trenge til bunns i deres kultur. En misjonær er ikke bare prest og sjelesørger, han griper inn på de fleste områder av deres liv. Han er ofte deres lærer når det gjelder praktiske forbedringer i det daglige livs arbeid; han blir spurt til råds i små og større tvistemål. Til misjonsstasjonen kommer de innfødte med sår og sykdom og ber om hjelp. Han står gjerne på deres side ved overgrep fra hvite handelsmenn eller når det gjelder forhandlinger med de hvite myndigheter. Gjennom alle disse små eller store bevis på tillit, kommer misjonæren i nøye kontakt med den innfødte, tar del i hans sorger og gleder og får et innblikk i hva han venter seg av livet.

Misjonæren får også gjennom sitt årelange opphold hos naturfolkene et levende innblikk i hele den prosess som stadig endrer hele samfunnsstrukturen. Den hvite kultur øver et konstant trykk på det innfødte samfunn og menneske, nye redskaper blir innført, nye økonomiske forhold oppstår og nye idealer bidrar til å endre naturmenneskets karakter og personlighet. Et våkent øye for alle de detaljer som daglig viser seg som resultat av kontakten mellom hjemlige kul-

turformer og den hvite sivilisasjon, vil ikke bare lette misjonæren i hans arbeid, men det vil gi hans arbeid større perspektiver.

Nå er det så at det er ikke nok bare å skaffe seg kjennskap til vedkommende kultur. En må også formidle det til andre. Hadde vi nå hatt oppskrevet alle de iakttagelser som norske misjonærer har gjort i de vel hundre år misjonen har bestått, ville vi hatt et ganske annet materiale å bygge på. De fleste, men ikke alle misjonærer har nøydt seg med å berette muntlig om sine erfaringer og det kjennskap de har fått til kulturforholdene. Men derved er det bare en brøkdel av misjonærens erfaringer som er kommet andre til gode og meget verdifullt stoff er gått tapt.

Misjonærene bør derfor fra første stund innstille seg på å lære kulturforholdene å kjenne, være skarpe iakttagere, og så i tidens løp og så langt tiden tillater det, notere ned sine iakttagelser. Det vane-messige har her stor betydning og det vil hjelpe godt om en kan avse en bestemt tid på dagen, eller uken, eller når det måtte passe, til å skrive ned løst og fast fra de innfødtes daglige liv. Fortell da så utførlig som mulig om ting eller forhold som viser seg karakteristiske eller har betydning i de innfødtes liv, og suppler iakttagelsene med opplysninger fra de innfødte selv. Men vær meget kritisk overfor de opplysninger de innfødte måtte gi og få helst flere til å uttale seg uavhengig om samme ting. Det hender svært ofte når de innfødte blir spurt om den eller den ting, at de gir et svar som de antar den hvite mann vil være fornøyd med, ut fra ren høflighet. Men spør en mange om den samme ting og gjerne med lenger tids mellomrom, skulle en være sikrere på et korrekt svar. Når det gjelder uttalelser fra de innfødte, må en være oppmerksom på at det stundom kan være vanskelig å finne analoge begreper i vårt språk. For å unngå feilkilder bør en i slike tilfelle skrive ned opplysningene på den innfødtes språk og gi en fyldigst mulig oversettelse ved siden av.

Nå er imidlertid enkelte sider av kulturen lett å få nøyaktigere opplysninger om, mens andre er nærmest utilgjengelig. Konvensjonelle former, skikk og bruk, materiell teknikk, jakt, fiske og jordbruk osv. pleier det ikke være så vanskelig å få et adekvat bilde av. Derimot er de ting som tangerer sentrale deler av deres religion som regel nærmest lukket land, eller de innfødte gir bevisst gale opplysninger for å beskytte seg. Særlig misjonærene har vanskelig for å få helt nøy-

aktige og utførelige opplysninger. På grunn av misjonærens stilling og innstilling er den hedenske befolkning meget forsiktig med å utlevere fremdeles levende forestillinger i sin religion, og de kristne har ofte meget imot å tale om de forestillinger som de inntil nylig trodde på og kanskje ennå ikke helt har frigjort seg fra. På disse felter må en altså være særlig på vakt mot feilaktige opplysninger. Ofte får en også høre at den og den forestilling eller kultus slett ikke eksisterer lenger eller har eksistert overhodet trass i at den vitterlig fremdeles gjør seg sterkt gjeldende. Denne fortieelse kan enten skyldes en trang til å beskytte seg eller unnseelse hos den innfødte over at slikt forekommer.

En må være oppmerksom på at alt som kan kaste lys over de innfødtes liv har interesse, selv de ubetydeligste bagateller. En misjonær som har levet i mange år blant de innfødte og har levet seg inn i deres kultur, kan lett overse mange ting fordi de er blitt selvfølgeligheter for ham, mens en nykommer vil se dem med engang. En kan bare tenke seg hvor mye lettere f. eks. en kineser vil kunne beskrive de dagligdagse eiendommeligheter i vår kultur nettopp fordi de danner en kontrast til hans egne tradisjonelle oppfatninger. En god hjelp til å holde sin iakttagelsesevne våken vil det da være å venne seg til en planmesig nedskrivning.

Alle opplysninger har som sagt interesse, men med en viktig reservasjon. De må være pålitelige, dvs. de må være grundig prøvd før en kan godta dem som fakta. Her er det mange forhold som spiller inn. Tidligere er nevnt de som kan gjøre seg gjeldende i forbindelse med religion, men det gjelder også for alle andre deler av kulturen. Først og fremst må en være klar over at en selv ser på den fremmede kultur ut fra et mer eller mindre subjektivt synspunkt, alt etter det miljø en kommer fra og den innstilling en har til andre folk. Et fenomen hos naturfolkene kan f. eks. beskrives av en handelsmann, en etnograf og en misjonær, og de kommer alle til forskjellige resultat fordi de ser på de innfødte under forskjellig perspektiv, ser på dem i relasjon til de forskjellige yrker de selv utfører. Slike feilkilder grunnet ens egen personlige innstilling kan godt forekomme, og det lønner seg å være oppmerksom på dem.

De vanligste feilkilder finner vi likevel hos de innfødte. Naturmennesket er ikke vant til å gi et konsist svar på et direkte spørsmål,

og det er her gjort mange feil både av forskere og andre, idet de har fremkommet med en lang rekke direkte spørsmål til den innfødte. På disse spørsmål har så forskeren fått et slags svar, men det kan være fjernt fra de faktiske forhold. En tysk forsker reiste for en del år siden rundt i Sør-Amerika med et spørreskjema, som han så brukte overfor forskjellige indianerstammer. Spørsmålene omfattet alle sider av kulturen, fra de mest dagligdage til de mest intime og personlige, og han laget en stor bok om resultatene. Et slikt spørsmål som han forela indianerne, lød omtrent således: «Tror dere på et høyeste vesen?» Og på dette både indiskret og psykiologiske spørsmål svarte de innfødte naturligvis i hytt og vær for å komme ut av en pinlig situasjon.

Bare meget sjelden kan en regne med å få et enstydig, pålitelig svar på direkte spørsmål. (Det varierer naturligvis noe med kulturforholdene.) Som regel kreves der tålmodighet og atter tålmodighet før en kommer til målet, og en får gjerne et helt annet svar enn det man spurte om; kanskje et svar som har forbindelse med et spørsmål som ble stillet for noen dager siden. I Melanesia må en ofte vente i månedsvis før de innfødte er villig til å besvare et spørsmål.

En bedre metode enn å stille direkte spørsmål, er å gå alle mulige omveier for å komme fram til det en vil ha rede på. Det er ikke alltid mulig å skille de forskjellige kulturområder fra hverandre, f. eks. å spørre seg fram til sosiale forhold eller økonomi i sin alminnelighet. En må aldri glemme at en her ikke har å gjøre med embetsmenn eller utdannede folk som er vant til å holde en problemstilling og følge den ut i sine konsekvenser. Det er jordbrukere, jegere, håndverkere osv. som skaffer seg hele sitt eksistensgrunnlag ved personlig innsats. Hele deres tankegang er langsom og tilpasset en bestemt oppgave, og de kan lett bli forvirret og overtasket dersom de får spørsmål som utløser uventete følelser og tankeslutninger. Dessuten må en huske på at de innfødte sjelden kan forstå den interesse som fremmede legger for dagen for deres private, personlige ting, og en viss mistenksomhet mot spørgeren oppstår både lett og for så vidt naturlig. Altfor mange innfødte har bitre erfaringer fra hvite som har kommet og forhørt seg i landsbyen med det resultat at innbyggerne er blitt tvangsutskrevet til en eller annen form for arbeid hos de hvite.

Nå er det så at denne mistenksomhet ikke gjør seg på langt nær så gjeldende overfor misjonæren som overfor forskeren, embetsman-

nen eller andre representanter for den européiske kultur, på grunn av det tillitsforhold som vanligvis eksisterer. Men jeg vil likevel presisere at heller ikke misjonæren kan bli helt fortrolig med de innfødte. Der er mange områder en innfødt ikke vil komme fullstendig inn på overfor misjonæren som følge av det forhold de står i overfor hverandre.

Det gjelder som før nevnt religionen og det gjelder i like høy grad de seksuelle forhold. Misjonæren har her en bestemt etisk innstilling som de innfødte kjenner vel til. Hos naturfolkene gir seksuallivet seg til dels andre utslag og har andre former enn i vårt samfunn, og mange av disse former står i strid med kristen etikk. En kan bare nevne ting som flerkoneri og fri omgang mellom kjønnene før ekteskapet. Disse blir da motarbeidet og forbudt av misjonærene. Enkelte utskeielser på det erotiske område er ofte et direkte resultat av den hvite kulturs innflytelse. De innfødtes gamle sosiale og økonomiske system går mot oppløsning, og det virker igjen inn på andre områder av kulturen. Men der er også former i deres seksualliv som er nøye knyttet til hele deres gamle samfunnsstruktur og religiøse forestillingsverden og som har vært hensiktsmessige under de forhold som har rådd. I alle tilfelle er dette områder der en misjonær har vanskelig for å trenge dypere inn, og gjør en forsøk på det, må en alltid være oppmerksom på de mange hindringer som reiser seg.

Det kan også by på store vanskeligheter å skaffe seg eksakte opplysninger om den innfødte kvinne og hennes stilling til problemene. Kvinnene har ofte egne tilholdssteder, hvor mennene er uønsket og det blir da naturligvis vanskelig å få nøyaktige opplysninger om hva som foregår der og hva kvinnene taler om seg imellom, ting som imidlertid er av største interesse og betydning. Det kan også være perioder i livet da mennene er utestengt fra kvinnenes område, f. eks. ved fødsel, under puberteten, tiden før ekteskapet osv. Men de ting som blir sagt eller gjort under disse forhold, kan kaste lys over mange dunkle punkter i naturfolkene liv.

Kvinnenes liv og syn på de forskjellige forhold i samfunnet har større betydning enn mange kulturforskere har innsett. De utgjør halvparten av befolkningen og setter selvfølgelig også tilsvarende sitt preg på samfunnet som helhet. Det har imidlertid oftest vært menn som har undersøkt de innfødtes liv og for dem har da en viktig del

nødvendigvis gått hus forbi. Den samme vanskelighet vil nok gjøre seg gjeldende for den mannlige misjonær, men her kan det lages et fruktbart samarbeid mellom ham og hans kone, eller eventuelt med en kvinnelig misjonær. Også hun har her den store fordel å være kjent og ha tillit og kan med letthet få adgang til kvinnenens krets og trenge inn på deres livsområde. Men for begge parter gjelder det samme strenge krav: De opplysninger som blir innhentet, må kontrolleres nøyaktig før de godtas. En enkelt handling eller et enkelt utsagn er ikke nok. Først når en har iaktatt en rekke handlinger som utføres likt, eller har fått en rekke uttalelser som alle er enstydige, kan forholdet godtas.

Det gjelder først og fremst å være våken og se det som foregår i landsbyen eller stammen og dernest å notere med kritikk de iakttagelser og de opplysninger en måtte få. Men så kommer spørsmålet: Hva skal en legge vekt på? Hva er av størst betydning å få notert ned? Det er jo innlysende at det er umulig i første omgang å ville gi seg i kast med å få et fullstendig bilde av kulturforholdene. Jo dypere en trenger inn i dem, jo mer komplisert virker de. Det blir nødvendig å legge en plan for at ikke det hele skal bli rotet og uoversiktlig. Når jeg her skal forsøke å sette opp en fremgangsmåte for en slik innsamling av opplysninger, så kan den hverken bli fullstendig eller brukbar i alle tilfelle. Men det kan være en rettleiding for den som skal begynne og ikke er sikker på hvorledes det hele skal gripes an. Det er likevel ingen nødvendighet å kaste seg over alle områder av kulturen heller. Har en først fått interesse for den kultur en arbeider i, så følger det gjerne av seg selv at en velger ett område som en er spesielt interessert i. Vi har en rekke eksempler på misjonærer som arbeider med fremmede kulturytringer. En studerer språket, en annen den innfødte musikk, andre igjen søker til bunns i de religiøse forestillinger osv. Etter hvert som en kommer inn i et slikt spesialområde, finner en også fram til den metode som passer best. De råd som her blir gitt, må derfor ses som en generell innføring i kulturundersøkelser.

Det vil være naturlig å begynne med en undersøkelse av levevis og ernæringsforhold. Det gjelder da først å danne seg et bilde av bosetningsformen, gjerne tegne opp en skisse av de forskjellige hytters beliggenhet til hverandre og undersøke om de er lagt i en bestemt hensikt, f. eks. av sosial art. Meget nyttig er det også å lage et riss

av huskonstruksjonen og innredningen. Viktig er det å få vite om beboerne sover på bestemte steder, betinget av kjønn og alder, og hvordan de spiser, og hvorledes maten blir tilberedt og om det bare er kvinnene som står for matlagingen eller om mennene også tar en hånd med der. Rensligheten kan variere sterkt fra stamme til stamme, og det er av betydning å vite hvorledes renslighet praktiseres når det gjelder hus, sovested og menneskene selv. Som kjent er det temmelig store avvikelser på dette punkt også hos oss, og de hygieniske forhold kan ofte gi et illustrerende bilde av et lite samfunn.

Hele nærings- og ervervslivet og den rolle det spiller i kulturen fortjener en grundig og nøyaktig undersøkelse. Er det en jordbrukskultur, så blir det først å notere ned alle de forskjellige planter som dyrkes, og dernest hvor de dyrkes. Her kan det være praktisk å tegne opp en plan over de forskjellige åkerlapper med angivelse av hvem som eier eller bruker dem og hva som blir dyrket på de forskjellige teigene. Arbeidsdelingen er her en meget viktig faktor for å forstå de innfødtes sosiale og økonomiske struktur, og en bør være nøye med å skaffe de mest utførlige opplysninger. Er det f. eks. mannen som tar seg av all rydning av nytt land og kvinnen som tar seg av planting og utsed, eller gjøres det i fellesskap? Videre må en følge alle faser i jordbehandling, notere ned hvor lang tid de forskjellige arbeid vanligvis tar, hvordan arbeidet blir utført, og hvilke hjelpemidler eller redskap som blir brukt. Hos de aller fleste jorddyrkere er der knyttet en rekke magiske og religiøse forestillinger til jordarbeidet, og det er selvsagt at det er nødvendig å få tak i flest mulig av disse.

Har de innfødte husdyr, vil en gjerne vite hvor de holder til, hvordan de blir behandlet og hvem som behandler dem. Ofte har de innfødte magiske midler til å beskytte kveget mot sykdommer og utøy. Kveg har dertil gjerne stor betydning i de innfødtes religiøse og sosiale liv. I den senere tid er det mange steder skjedd forandringer i naturfolkens jordbruksmetoder og kvegavl, og det er meget verdifullt å få greie på hvilke forandringer som har funnet sted og ikke minst hvordan de innfødte har nyttiggjort seg slike forbedringer og deres innstilling til de nye metoder. Enkelte steder kan endringer i gammel teknikk virke helt revolusjonerende på hele samfunnsstrukturen.

Når en skal iakttta landsbylivet og arbeidet på jorda, vil en ofte se at i bestemte situasjoner kommer slekt og venner sammen for å hjelpe til enten med husbygging eller med innhøsting. Slikt «dugnadsarbeid» som ikke må forveksles med fellesarbeid, har ofte stor betydning hos mange innfødte. Det er da en stilltiende overenskomst at den som får hjelp, i sin tid yter hjelp til gjengjeld.

Eiendomsbegrepet er også av sentral betydning, og det gjelder her å skjelne mellom bruksrett, fellesrett og personlig rett. Absolutt eiendomsrett med tilhørende arverett forekommer bare sjelden, og det er av største interesse å få vite hvorledes de innfødte stiller seg til disse begreper; hvordan rettsbegrepet ytrer seg når det gjelder jord, kveg, produkter eller fangst, personlige eiendeler osv. I en viss utstrekning går eiendom i arv, men forholdene her er langt fra ensartet og kan variere fra landsby til landsby. Svært ofte er der knyttet visse forpliktelser til eiendomsbegrepet. I denne forbindelse kan det være verdifullt å forsøke å gjøre rede for de innfødtes ærlighet, om den er absolutt eller bare viser seg under bestemte forhold.

Hele den stofflige kultur er av største viktighet når det gjelder å kaste lys over en kultur. Den store mengde av redskaper, verktøy, husgeråd, jakt- og krigsvåpen, klær og smykker, m. m. setter sitt preg på hele kulturen og er konkrete vitnesbyrd om de innfødtes tekniske ferdigheter og evne til å tilpasse seg sine omgivelser. Det er da naturlig at der må legges stor vekt på denne side av de innfødtes kultur, og det er for så vidt den lettest tilgjengelige, fordi det her er tale om konkrete gjenstander. Men der er også mange problemer. Det er ikke nok å få vite at en har å gjøre med det og det redskap. En må undersøke gjenstandens materiale, hvem som skal bruke det, hvorledes det brukes; om der er knyttet religiøse forestillinger av noen art til gjenstanden eller til bruken av den, om den er laget av en spesiell håndverker, eller om hvert individ lager den til eget bruk; om gjenstanden er laget i en annen stamme, eller om de innfødte har byttet den til seg på et marked og i tilfelle mot hva? Og endelig, om gjenstanden har endret seg eller er blitt preget av européiske kulturinnflytelser. Er tingen blitt undersøkt på alle disse områder, er den ikke lenger bare et redskap eller et våpen, men en funksjonell enhet som står i levende sammenheng med hele samfunnslivet.

Det kan her være på sin plass å komme inn på innsamling av gjen-

stander. For forskere som arbeider f. eks. i muséer, er den stofflige kultur av største verdi. På grunnlag av den kan han lese seg til mye om den fremmede kultur og det materiale som kommer til, vil være et viktig opplysningsmiddel for å gjøre det store publikum kjent med den fremmede kultur. På Etnografisk Museum i Oslo er der en rekke store og verdifulle samlinger fra de forskjellige folkeslag med gjenstander som er samlet inn og sendt til Norge av norske misjonærer. Jeg kan da bare nevne Boddings store samlinger fra Santalistan, som gir et meget godt bilde av kulturforholdene i Santal, Wiigs verdifulle samlinger fra Madagaskar, likeså Bjørn Elles, fru Fagerengs og mange andres. Slike samlinger har ikke bare vitenskapelig og kulturhistorisk interesse, men de gjør det store publikum kjent med andre menneskers kultur og levevis. Gjenstandene er ikke bare døde ting, kuriositeter som en kan undre seg og more seg over. De er det synlige uttrykk for andre folkeslags tilpasning til forhold som til dels er helt ulike dem vi selv lever under, og de gir et bilde av menneskenes forskjellige innstilling til den verden vi lever i. Fra misjonssynspunkt burde det kanskje ha en særlig betydning at slike samlinger gjør folk flest kjent med de områder misjonærene arbeider i og bidrar også under denne synsvinkel til å skape interesse for misjonærenes arbeid.

Jeg tror det er viktig at særlig de nye misjonærer som skal ut, blir oppmerksom på dette forhold. Er der muligheter til det, så bør en prøve å få samlet sammen gjenstander som de innfødte bruker i det daglige liv. Det kan være redskaper, smykker, eller gjenstander som blir brukt med religiøs hensikt. Alt har interesse. Ikke minst de dagligdagse redskaper, som en etter hvert blir så vant til at en knapt nok ser dem lenger. De kan være av stor betydning for forståelsen av den innfødte kultur når de blir satt inn i hele kulturbildet. Tidligere tenkte folk som tok med seg hjem saker fra naturfolkene at det bare var klær, våpen og kunsthåndverk som hadde interesse. Vi har derfor i Oslo enkelte samlinger, hvor disse ting er rikelig representert, men hvor vi ikke vet hvorledes de daglige redskaper som ble brukt i hytten eller på marken så ut.

Nå er det gjerne så at meget av den gamle håndverksteknikk og kunstsans er gått tapt eller glemt som følge av møtet med den hvite kultur. Men også de gjenstander som viser européisk innflytelse, som gir uttrykk for å være et blandingsresultat eller det vi kan kalle den

tredje kultur, er av største verdi når en skal vurdere kulturprosessen. En ting som imidlertid er av nesten like stor betydning som gjenstanden selv, er den utførlige opplysning om gjenstanden. Får en bare vite at dette er f. eks. en øks fra Madagaskar, så henger det hele i luften. Øksen blir isolert fra sin kultur, og har lett for å bli betraktet bare som en raritet. Først når der foreligger tilstrekkelige, pålitelige opplysninger om øksen og dens funksjon i kultursammenhengen, blir den et levende uttrykk for den gassiske kultursituasjon, enten det er den opprinnelige kultur eller det er et resultat av kulturkontakten.

Enkelte gjenstander er imidlertid for store til å fraktes til Norge, eller de er av den art at de innfødte ikke vil skille seg av med dem. En bør da benytte fotografiapparat i størst mulig utstrekning eller tegne opp skisser.

Ervervslivet og den stofflige kultur er nok de områder der det er lettest å skaffe seg eksakte opplysninger. Mer komplisert blir det når en skal få greie på de sosiale forhold hos de innfødte. Det er da nødvendig så snart som mulig å skaffe seg klarhet over slektskapsbetegnelsene og hvilke ideer de innfødte knytter til de forskjellige termini. En må vokte seg for uten videre å nytte våre egne slektskapsuttrykk på de innfødtes forhold. Hos oss kan man ikke av begrepene bestefar, svigermor, tante, fetter, osv. se om vedkommende tilhører farens eller morens slekt eller av begrepet bror vite om det er tale om en yngre eller eldre bror. Men disse forhold kan hos de innfødte ofte være helt bestemmende for deres vurdering av slektskap. Det er gjerne nyttig ikke bare å undersøke disse betegnelser grundig, men også å knytte dem til navngitte personer.

Det kan imidlertid ofte være vanskelig å huske de forskjellige personer og deres slektskapsforhold. En praktisk ting som ofte etnografer benytter seg av og som vel også kan være nyttig for misjonæren som første gang kommer til ukjent arbeid og ukjente mennesker, er å sette opp forskjellige slektsregistre etter hvert som en hører om de forskjellige personers navn og innbyrdes forhold. På disse slektstavler vil en da etter hvert få en ganske god oversikt over slektskap, ekte-skapsforhold og avstamning, foruten at en derved indirekte lærer de forskjellige personer bedre å kjenne. Men det er også en god måte til hurtig å bli klar over f. eks. en detalj som tallet på barn i landsbyen. Det er slett ikke uvanlig at de innfødte glemmer å telle med barn

som døde tidlig. Ved å undersøke hver enkelt families reelle barne-tall, kan en ofte komme til et helt annet tall for barnedødelighet enn det den offisielle stastitikk viser. Myndighetene har nemlig her ikke den tid til rådighet til å kontrollere opplysningene som en msjonær vil kunne ha.

Hos mange naturfolk vil en erfare at en meget vanskelig kan få opplysninger om slekten mer enn to-tre generasjoner tilbake, i beste fall fem-seks. Ut over det forsvinner all kjennskap i tåke eller går over i mytedannelser. Det gjelder da å oppspore den eller de i landsbyen som har størst interesse og beste hukommelse på dette punkt og føre hans opplysninger på slektsregistrene. En rekke fundamentalt viktige sosiale forhold kan en lese ut av en nøyaktig utarbeidet stam-tavle, f. eks. ekteskapsordning, ekteskapsalder, dessuten vil en også kunne få et innblikk i de seksuelle forbindelser før og etter ekteskapet. Videre en rekke statistiske data i forbindelse med folketall og folke-økning eller -minking, og dessuten en oversikt over de sosiale bånd som går på tvers av ekteskap og slekt.

Det er av stor interesse å få klarlagt i hvilken utstrekning der eksisterer sosiale sammenslutninger som klan, totemistiske grupper, aldersforbund etc. på tvers av de vanlige slektskapsforhold, men også de forskjellige familiemedlemmers innbyrdes stilling og sosiale forhold kan kaste lys over mange uklare trekk i de innfødtes kultur. En kan da bare nevne problemet om til hvilken side slektskapet regnes og barnas forhold til foreldre og deres familier. Viktig er det naturligvis å få undersøkt kvinnens stilling og innflytelse i samfunnet. Ofte er det her et tydelig misforhold mellom kvinnens teoretiske posisjon og den anseelse og innflytelse hun i realiteten har. Kan man få samle sammen uttalelser fra kvinnen selv om hennes syn på sitt forhold til mannen og familien for øvrig, er det selvsagt av stor betydning.

Et felt som det kreves meget tid å trenge inn i, er de innfødtes ideer og forestillinger om unnfangelse og fødsel. Det er nemlig bare de mest opplyste naturfolk som har en klar forestilling om disse forholds rent fysiologiske sammenheng. En kan finne de forskjelligste oppfatninger her, og det er vel verdt å forsøke å trenge inn i de innfødtes logikk. Ikke mindre interessant er det å iakta naturfolkenes behandling av kvinnen i den viktige tiden før barnet kommer og deretter deres behandling av både mor og barn. I denne tid

er både kvinnen og barnet særlig utsatt for overnaturlige makters innflytelse og må iakttas en rekke forsiktighetsregler som bør studeres nøye. Den mystiske sammenheng mellom barnets ånd og farens gir seg hos enkelte folk det utslag at det er helt nødvendig at også faren eller kanskje særlig han legger seg ned når fødselen begynner og blir liggende gjerne lenger enn moren. Dette fenomen som forekommer i mangfoldige variasjoner hos de forskjellige folk, kalles *couvade* eller *mannbarselseng*. Det er vel verdt å undersøke om slike idéer forekommer og hvorledes de er knyttet til de innfødtes innstilling til den overnaturlige omverden, likeledes om der er noen sammenheng mellom det sted hvor fødselen foregår og de religiøse forestillinger.

Det er av fundamental betydning å kjenne de voksnes innstilling til og behandling av barnet fra den første tid av og oppover i barneårene. Dessverre er studiet av naturfolkenes barneoppdragelse i stor utstrekning blitt forsømt av etnografene, og det er bare i den seneste tid at man har fått øynene opp for hvor viktig dette felt er. Barnets liv og handlinger bør være gjenstand for en like grundig analyse som de voksnes verden, om ikke grundigere. I forholdet mellom barn og foreldre, i barnets lek og behov og i dets gradvise innføring i de voksnes samfunn, kan man få et godt innblikk i naturfolkenes psykologi. Barnas lek er jo som kjent ikke annet en tilpasning til de voksnes verden. En bør her få fram hvilke leker som foretrekkes av pikene og hvilke av guttene.

Når en her snakker om lek, kan det være verdt å peke på at det ikke bare er barnas lek og spill som har interesse. Like viktig er det å legge merke til hva den voksne befolkning leker, hvilke spill som har størst tilslutning og hvordan de blir utført. Og fra denne form for underholdning er ikke veien lang til naturfolkenes fritidsbeskjeftigelse i det hele tatt. Det gjelder da å få best mulig greie på hvordan den rene fritid blir brukt, forskjellen på mennenes og kvinnenes anvendelse av fritid osv.

For å vende tilbake til barna, så er det av største betydning å iakttas barnas liv, og hvorledes oppdragelsen foregår. Svært ofte blir barna oppdratt gjennom etterligning av de voksnes arbeid og handlinger, mens påbud og irettesettelser spiller en mindre rolle. Barna blir tatt med på arbeid eller jakt og lærer gjennom iakttagelse å etterligne de voksne. Den europeiske innflytelse virker gjerne sterkt inn

på hele barneoppdragelsen, en kan bare tenke seg den forandring som skolegang og nye idealer må medføre. Dette problem bør derfor utforskes nøye med flest mulige opplysninger om denne forandring og den nye innstilling som dermed blir skapt.

Hos mange folk tjener ungdomsinnvielse og eventuelt også omskjæring som en forberedelse for de unge før de skal tre inn i de voksnes krets. Det er en overgangsperiode som har stor religiøs betydning, men en rekke praktiske foranstaltninger finner også sted. Under innvielsen blir de unge ført inn i stammens historie, lærer alle dens sagn og myter og får også gjerne en øvelse i praktiske ferdigheter som kan være til nytte senere i livet. Oppgaven blir å prøve å kartlegge hele denne institusjon, søke å trenge inn til de forestillinger som ligger bak og årsakene til alle de tabuforskrifter som så ofte er forbundet med denne periode. Meget verdifullt er det å få en sammenhengende skildring av en slik innvielsesseremoni, fra de unge begynner å forberede seg til den og til den er avsluttet. En vil også gjerne vite hvem det er som deltar, hvordan foreldrenes forhold til barna er i denne tida, når og hvor ungdomsinnvielsen finner sted, om den foregår til regelmessige tider eller ikke, osv. Mange steder finner en også en gjenfødselsidé i forbindelse med ungdommens overgang til en annen livsform.

Det er selvsagt at det er meget vanskelig for en mann å kunne iaktta pikenes innvielse på en tilfredsstillende måte, og dette felt bør overtas av en kvinne. Som følge av pikens mer plutselige og iøynefallende overgang fra barn til voksen og hennes store betydning i slektslivet er det naturlig at pikens innvielse får en særlig religiøs karakter. Den tjener i første rekke til å gjøre dem ferdig til ekteskap. Også her gjelder det å få tak i flest mulige detaljer som kan kaste lys over pubertetsseremonienes religiøse og sosiale sammenheng.

Européisk innflytelse gjør seg også her gjeldende i stadig større utstrekning og en bør søke å finne hva som er den gamle kjerne, hvilke nye innslag eller endringer som er kommet, og om der er oppstått nye former som kan ses som et resultat av både gammel tradisjon og européiske impulser.

Det ble nevnt tidligere at skolen betyr en helt ny faktor i barneoppdragelsen, og vi skal betrakte dette problem litt nærmere. En kan da begynne med rent statistiske undersøkelser, hvor mange skole-

barn der fins i forhold til befolkningstallet, lærertall og om det er innfødte eller européiske lærere og hvor mange. Det vil også ha praktisk nytte å vite hvordan skolegangen er organisert, hvilke fag og hvilket pensum som gjelder på de forskjellige trinn. Dersom der er innfødte lærere og lærerinner, må en også undersøke hvilken utdanning de har og ikke minst hvilken innstilling de har til skolearbeidet. Der- nest kommer spørsmålet om hvilken innstilling foreldrene har til barnas skolegang og deres syn på den praktiske nytte barna kan ha av den. Dette er for så vidt viktig etter som foreldrenes innstilling ofte helt kan bestemme skolegangens effektivitet. Men også problemet om hvilke praktiske fordeler de innfødte kan ha av sin skolegang, er her et viktig moment. Det er klart at der hvor de innfødte bare i ubetydelig grad kan gjøre nytte av sine kunnskaper og hvor skole- gangen skaper nye sosiale brudd, preger dette hele synet på teoretisk utdanning.

Før en begynner å undersøke hele ekteskapskomplekset, kan det være fruktbart å forsøke å få en oversikt over forholdet mellom de to kjønn. En må da studere dette forhold fra barnealderen og opp- over, f. eks. om gutter og piker leker sammen eller i hvilken grad hver for seg. Av største betydning er det å få greie på arten av og i hvilken grad der er seksuelle forbindelser mellom ungdom før ekte- skapet, om slike er tradisjonelt betinget og godkjent, eller om de foregår mer eller mindre ulovlig. Som før nevnt kan misjonæren her ofte være bundet av sitt etiske syn på slike forhold, mens det på den annen side må settes store krav til objektivitet nettopp på dette punkt likesom på andre områder der forholdene står i strid med vår etikk. Studiet av de innfødtes seksualliv, deres «ungdomsfor- elskelser» og de former de foregår i, er av den aller største betydning. En savner dessverre hos en rekke folk psykologiske analyser på dette felt.

Derne st bør de innfødtes slektskapsforestillinger granskes nøye for å få fram de grenser som settes for inngåelse av ekteskap eller seksuelle forbindelser i det hele tatt. Disse grenser varierer sterkt hos de forskjellige folk og henger nøye sammen med hvorledes de regner slektskap mellom individene. En kan da bare tenke på, f. eks. matri- lineale og patrilineale slektsgrupper, klaninndeling, totemistiske for- bund osv. De innfødte har her slektskapsforbindelser som til dels

kan gå helt på tvers av eller utenom våre begreper om slekt og familie. Et slektsregister kan — som tidligere nevnt — være til stor hjelp for å holde rede på disse forbindelser.

Hele forløpet for ekteskapet, frieri og forlovelsestid, er av stor interesse. En må da finne ut hvem som tar initiativet, enten det er hans eller hennes familie, eller de unge selv. Som regel foregår et slikt frieri i tradisjonsbestemte former og ofte er der til denne handling knyttet gaver, plikter og rettigheter som er nøye fastlagt. Er det et folk som har kjent brudekjøp, bør en søke å finne rester av dette i de konvensjonelle former. De gaver som blir utvekslet, fortjener også oppmerksomhet idet de ofte henger sammen med sentrale deler av de innfødtes religion. Viktig er det også å få med årsakene til at ekteskap ikke kommer i stand og de øvrige stammefellers syn på kvinnen eller mannen i slike tilfelle.

Selve bryllupet er selvfølgelig av stor interesse. Det gjelder her som for de øvrige store begivenheter i livet å få tak i hele gangen i seremonien, når og hvor den finner sted, hvem som kan delta, behandlingen av bruden og brudgommen i tiden like før, under og etter bryllupet. Slike seremonier foregår gjerne oppdelt i forskjellige etapper, første dags handlinger, annen dags handlinger osv., og det er nødvendig i så tilfelle å få hvert enkelt avsnitts betydning og hensikt klart fram. Dersom mannen har adgang til å ta seg flere koner, må det klarlegges om bryllupsseremoniene er de samme for kone nr. to som for den første og videre de forskjellige koners sosiale stilling innen ekteskapet, om der er fastsatt en bestemt arbeidsdeling og hvordan stillingen til de forskjellige koners barn blir i familien.

Det er således påkrevd at der blir lagt vekt på utforskningen av ekteskapsformene, om der hersker monogami eller polygami, om der er spor av levirat eller sororat osv. Men det er like viktig at en får greie på om der eksisterer utenom-ekteskapelige forhold og hvilken innstilling det øvrige samfunn har til slike forbindelser. Har en mann en fast forbindelse utenfor ekteskapet, er kvinnens sosiale stilling da meget interessant. Likeledes de prostituertes stilling hos de folk der slikt forekommer. En har ofte den erfaring at anomalierne — avvikelserne — i et samfunn kan være meget instruktive når det gjelder forståelsen av mange kulturtrekk.

Naturfolkernes religion og deres magiske forestillinger kommer

naturlig nok til å få en bred plass i misjonærens interesser, men som før er nevnt, må han alltid være oppmerksom på at han på dette område er «part i saken». Det er ofte en fare for at hans syn på de fremmede forestillinger og former blir preget av hans etiske innstilling til hedensk tro. Det behøver selvsagt ikke å være slik, men det er nyttig å være klar over mulighetene for feilkilder og feilfortolkninger på dette punkt.

Det er meget vanskelig å sette opp noe skjema for hvorledes en skal legge an en studie av religionsforholdene. De griper så sterkt inn i alle livets situasjoner og viser dessuten ofte en forvirret blanding av levende tro og avdøde forestillinger som er blitt utelukkende konvensjonelle. En skiller mellom tro og overtro i vår kultur, og det samme kan også gjøres gjeldende hos naturfolkene. En finner der tallrike forestillinger som kan jevnføres med vår folketro på nisser, draug og nøkk, men som ikke kan føres inn under trosbegreper. Slike historier bør opptegnes så nøyaktig som mulig, helst på de innfødtes eget språk, sammen med opplysninger om når, hvor, hvorledes og av hvem de ble fortalt.

Når det gjelder å finne ut hvilke forestillinger kan kalles animistiske eller animatistiske eller hvilke som hører inn under magi, så vil en bare i liten utstrekning kunne slutte noe ut fra samtale med de innfødte. De er sjelden selv helt klar over når det naturlige går over i det overnaturlige. Selv ikke européere som har levd sammen med de innfødte i årrekker kan her få sikre opplysninger som svar på spørsmål. Spørremetoden er altså lite anvendelig når det gjelder religionen. Den sikreste veien går derfor gjennom årelange iakttagelser av de innfødtes skikk og bruk. Videre ved å iaktta alle de for så vidt utenfor liggende hensyn som blir tatt i ervervsliv, i de sosiale og rettslige forhold. Det er også meget brukbart å notere ned de innfødtes sanger, bønner og myter og særlig dem som er knyttet til en eller annen fest. Mange forskere hevder også at en nettopp i kulthandlingene under festen kan finne kjernen i naturfolkenes religion. Festen er sterkt sosialt preget, noe som for øvrig også er karakteristisk for naturfolkenes religiøse liv. Det blir da naturlig også å søke å finne sammenheng mellom det sosiale liv og de religiøse ytringsformer på festene. I de tekstene en her kan notere, finner en ofte den eneste forklaring på problemer om høyeste vesen

og lignende. Mytene er gjerne de innfødtes eneste middel til å overlevere stammens tro og forestillinger fra slekt til slekt og de sentrale myter kan derfor gå temmelig uforandret gjennom mange generasjoner. Her finner en også gjerne stammens historie fortalt og dertil mange andre momenter av interesse for religionsforskningen.

Så langt det er mulig bør en også skrive opp de innfødtes navn på alle de steder og ting som en merker befolkningen knytter disse idéer til. Særlig er det viktig å få tak i de navn og betegnelser som de innfødte har belagt med tabu.

Fedrekulten må også få en bred plass. Den kan best studeres ved å gå ut fra alle de påbud og forbud som hevdes ved dødsfall og begravelse, og så undersøke kultsteder, gravplasser og lignende og finne fram til om der er forestillinger her som kan settes i forbindelse med de avdøde. I enkelte kulturer er fedrekulten så betydningsfull at den virker mer eller mindre inn på de fleste av de innfødtes religiøse forestillinger.

Viktig er det å få et innblikk i funksjonene til dem som utøver kulten. Det er som regel noen i landsbyen eller gruppen som tar ledelsen i kultus og har en spesiell posisjon som formidler mellom menneskene og de overnaturlige makter. Særlig gjelder dette trollmennene, og både deres oppgaver under kulten og deres sosiale og religiøse stilling i det hele tatt bør undersøkes nøye. Det er da av betydning å få vite hva som kreves for å komme i denne stilling, om det er en arvelig stilling og om kandidaten må gjennomgå en lang utdanning og i så fall hvilken. De redskaper og tryllemidler som blir brukt under festene og ved sykdomshelbredelse, er meget viktige og det bør gjøres rede for arten og materiale og hvilke som blir brukt til bestemte formål. Trollmannens stilling og anseelse i samfunnet er også svært opplysende.

Forkynnelsen av evangeliet og misjonsstasjonens virksomhet i det hele har den største betydning for de innfødtes levevis og livsholdning. Deres syn på livet endres og de kommer etter hvert til å få en bestemt innstilling til sin gamle religion og kultus, en innstilling som litt etter litt får innflytelse på de innfødtes vurdering av sin egen kultur. Og både direkte og indirekte kommer impulsene fra misjonærene til å gjøre seg gjeldende også hos den del av befolkningen som ikke hører med til den kristne menighet. En beskrivelse eller analyse

av denne prosess vil være av overordentlig stor verdi, men det er også en meget vanskelig oppgave.

En ting må stadig presiseres. Enten en velger å studere de innfødtes religion alene, eller andre deler av kulturen, eller kulturen i sin helhet, så må en så viktig kulturfaktor som religionen aldri studeres isolert fra den øvrige kultur. Den har innflytelse på økonomi, vitenskap og teknikk, den setter sitt preg på sosialstruktur og den gir kunsten innhold, men alle disse sider av kulturen bidrar på sin side til å prege religionen også. I langt høyere grad enn hos oss bidrar denne gjensidighet og dette samspill til å prege naturfolkenes kultur.

Skal en betrakte studiet av de politiske forhold i samfunnet, er det naturlig først å skaffe seg et overblikk over den politiske og administrative inndeling hos de innfødte, hvilke plikter og rettigheter som blir tillagt den minste enhet, deretter den større gruppe og videre opp til den øverste myndighet, f. eks. høvdingen. Der hvor det er mulig å kunne fastslå den tidligere politiske organisasjon, bør dette naturligvis være den første oppgave.

Når det gjelder f. eks. høvdingen og høvdingevesenet, så kan en begynne med å undersøke hvilke forutsetninger som kreves for å oppnå denne stilling, om man velges til den eller får sin posisjon gjennom arv. Dersom han blir valgt, må en få greie på hvem som velger ham, på hvilke premisser han velges og om der er knyttet noen spesielle betingelser til hans valg. Er stillingen arvelig, er det av interesse å få vite hvorledes arvefølgeordenen virker, hvordan overtagelsen av stillingen foregår, og eventuelt hva som ville skje dersom den tidligere høvding ikke hadde noen direkte arvinger. Også her kan det være nyttig å sette opp en liste over de herskende høvdingetter med angivelse av alle de navn som det er mulig å oppspore. Den samme fremgangsmåte kan også brukes når det gjelder underhøvdinger eller distriktshøvdinger osv.

Dernest bør en notere ned alle de opplysninger som kan skaffes om høvdingens økonomiske posisjon, fra hvilke kilder han skaffer seg sine inntekter, enten det nå er gjennom skatter, avgifter eller gaver, og hva disse inntekter består i. Ofte har også høvdingen andre fordeler i form av undersåttenes pliktarbeid for høvdingen bestemte tider av året eller til bestemte formål. I denne forbindelse er det interessant å konstatere om høvdingens materielle levemåte

skiller seg ut fra de øvrige innbyggere; enkelte steder er skillet meget sterkt, mens høvdingen andre steder vesentlig skiller seg ut fra de øvrige stammefeller ved den politiske og sosiale rang han har.

Viktigere enn høvdingens rettigheter er likevel hans plikter, idet det særlig er gjennom dem en kan se hans betydning i samfunnet. De kan ytre seg på mange måter. En kan finne dem på det juridiske område, og hans maktkompetanse til å avgjøre f. eks. et tvistemål bør undersøkes grundig likeså hans plikter som overhode for hær i ufredstider og eventuelt også i fred. Det er helt vanlig at høvdingen står som stammens representant overfor fremmede, og ved mottagelsen av fremmede ser en gjerne konvensjonelle seremonier som kan være av største interesse.

Det er naturlig at høvdingen inntar en spesiell stilling innen religionen også, og han står gjerne i et spesielt forhold til forfedre-åndene. En finner også at den respekt de innfødte viser sin høvding, får sitt særlige uttrykk i gravriter og taburegler som blir forordnet ved hans død. Disse bør en derfor legge spesielt merke til.

Med det européiske herredømme og den européiske administrasjon fulgte naturlig nok at de innfødtes egne maktorganer ble svekket. Det er av vesentlig betydning å få opplysninger om forholdet mellom de innfødtes politiske institusjoner og kolonimyndighetene, f. eks. i hvilken utstrekning myndighetene bygger på de gamle juridiske og politiske organer og hvorledes de nye påbud virker i samfunnet. En kan her bare tenke på den store forskjell der er f. eks. på engelsk og fransk kolonipolitikk og administrasjon og hvilke konsekvenser det har fått for de innfødte. Det kan da være nyttig å studere nøye de kolonilover og forordninger som i tidens løp er utstedt. Vil en ha greie på de innfødtes innstilling til kolonistyret, kan en foruten de opplysninger en i tidens løp får gjennom omgang med befolkningen, også studere de aviser og tidsskrifter som måtte komme ut for de innfødte. Her kan en ofte finne de innfødtes offisielle standpunkt til den fremmede okkupasjon.

Et spesialfelt som psykologiske undersøkelser hos de innfødte kan også nevnes. Det krever naturligvis stor innsikt på dette område dersom en vil trekke generelle slutninger om de innfødtes psykologi. Men der kan samles inn materiale som kan være til stor hjelp for forståelsen av dette viktige problem. En måte å skaffe seg slike opp-

lysninger på, er å skrive ned de innfødtes livshistorie supplert med mest mulig utførlige karakteristikker av den enkelte, med opplysninger om temperamentsforskjell, personlighetstyper og lignende. Videre det enkelte individs innstilling til og reaksjoner på begivenheter i det daglige liv og ved høytidelige anledninger, o. l.

Dette felt blir nevnt fordi det her dreier seg om problemer som nesten ikke er tatt opp til undersøkelse og som vil kunne kaste et helt nytt lys over naturfolks liv og livsholdning.

De punkter som her er omtalt, er som før sagt, ikke tilnærmedesvis fullstendige for undersøkelse av naturfolkenes kultur. De er ment å være en rettleiding og de kan kanskje også være en hjelp til å se de mangearterte og innviklede problemer som reiser seg i forbindelse med de fremmede folkeslag og deres former for livsførsel. Jeg har ikke kommet inn på hvorledes det innsamlede materiale bør bearbeides og sammenfattes. Det er også håpløst å gjøre etter som det helt avhenger av hvilke interesser en har i kulturstudiet. Den som finner et felt som interesserer, enten det nå gjelder stofflig kultur, språk, religion, eller andre kulturytringer, vil nok etter hvert også finne fram til den arbeidsmetode som passer best i hvert tilfelle. Denne oversikt er imidlertid først og fremst beregnet på de misjonærer som er interessert i kulturproblemene på den misjonsmark hvor de skal arbeide, men som ikke er helt klar over hvorledes arbeidet skal legges an. Den er også ment som en oppfordring til den enkelte misjonær til å bruke sine øyner og samle inn stoff som kan bli av største verdi for andre misjonærer som skal orientere seg i og tilpasse seg til fremmede kulturforhold. Og misjonærene kan her bidra til å spre kunnskap om de fargete folk og deres livsforhold ved å gjøre kjent at de også er mennesker med glæder og sorger, med tro og håp og med problemer og vansker — som vel ytrer seg annerledes enn hos oss, men som for øvrig er almenmenneskelige. Derved vil de både direkte og indirekte hjelpe til med også på denne måte å gjøre misjonstanken kjent og respektert innen stadig større kretser.